

ment maar één de plaats aan te nemen heengaan, tement daarvoor thenna. De strijd leze beide woordescheid tus- les het algemeen en enchen na het enna de hul, of ewe Testament n duidt het de an?

n niet door de Testament uit- raakgebruik der dusonderzocht, aan deze woor- aarna na te gaan ewe Testament k moet daarbij ehouden, dat de n geen Grieksch esproken, en het is, door hen r hierop komen

wa betreft is dit st, omdat hier- evoelen bestaat, eds vroeger op- m Hebreeuwsch e hinnoom luidde l dan dal van Hinnom aan de ts der pijning, is, is niet moeilijk aamde dal van nauw dal van der en daar zels telijk van Jeru- ada, om dan uit ibat.

t de goddelooze en Manasse den adden gepleegd; een beeld van k Israels zonen or Moloch met r dit geschiedde, ofhet genoemd, puwen, en dient ken, dien Israel al van Hinnom n vervloekt dal; overontreinigde" e uit Jer. 31:40 dit dal bestemd t altaar en de r te werpen. diepte liggende dde en uit de uitkroop, moet ik op de bewo- gemaakt. Van- en op dat dal enwijzen als de al houden over rja van Assur's an gisteren be- koning bereid; naakt, het vuur pel is veel; de aanstekel als :33). En dat en de vijanden avallende Israe- le hoogten van toons van Hin- dochteren met om zullen de Heere, dat het en Tofeth noch naar moorddal; graven, omdat ; en de doode het gevogelte der aarde tot e afschrikken" eenigen twijfel ook op dit dal ie daar aan- ij zegt: "alle anbidenden voor teere, en zijullen de doode ie tegen Mij n worm zal al niet uitge- allen vleesch 24).

teamentische Hinnom" niet s wordt, waar breekt en de traft om hun esaja 66 sym- ewe eeuwige pij- nheid. In Jesaja n een tijdelijk eschieden zal een nieuwe or Gods aan- En als de dan in het n om te aan- en de inwoners en berg Sion ode lichamen erd door de uur, — aan- egen al zijn niet sterven cht worden"; overgenomen realiteit de n in de diepte

te begrijpen, etien het dal naam werd iging, de hel- dan aanlei- nnoom in de or de Joden

te begrijpen, etien het dal naam werd iging, de hel- dan aanlei- nnoom in de or de Joden

te begrijpen, etien het dal naam werd iging, de hel- dan aanlei- nnoom in de or de Joden

te begrijpen, etien het dal naam werd iging, de hel- dan aanlei- nnoom in de or de Joden

te begrijpen, etien het dal naam werd iging, de hel- dan aanlei- nnoom in de or de Joden

in Christus' dagen werd het de eigenaam, waarmee de strafplaats der goddeloozen werd aangeduid. Vandaar dat we het woord Gehenna ook buiten het Oude Testament telkens tegenkomen. Christus en de Apostelen hebben dit woord dus uit de volkstaal overgenomen.

Teestafel.

1. DE MACEDONIER XIV-2. Zendingstijdschrift onder redactie van Ds. H. DIJKSTRA, Smilde, Ds. D. BAKKER, Djokja, Dr. D. K. WIELINGA, Pajeti. Uitgave van de Firma E. F. Bouwman, Groningen.

Het zij mij vergund hier de aandacht te vestigen op ons voortreffelijk Zendingstijdschrift de MACEDONIER. Sedert nu reeds veertien jaren wordt deze periodiek geregeerd door Ds. DIJKSTRA van Smilde, een man, die niet alleen bezit een warm hart voor, maar ook een rijke en grondige kennis van de Gereformeerde zending in onze Oost. Reeds vóór jaren werd hij door wijlen mijn vriend Dr. LION CACHET, die voor mij onder de predikanten onzer Kerk een autoriteit op zendinggebied was, als zodanig geprezen. Met zeldzaam talent weet DIJKSTRA door middel van zijn Tijdschrift zijn lezers in te leiden en op de hoogte te houden van wat door onze zendelingen op Midden Java, op Sumba en elders wordt verricht voor de verbreiding en verdieping van het Evangelie.

In de laatste jaren heeft Ds. DIJKSTRA voor de redactie van het Tijdschrift hulp gevonden in de heeren missionaire dienaars Ds. BAKKER van Djokja en Ds. WIELINGA van Pajeti. Door de medewerking van deze twee mede-redacteuren zijt hij zich nu ook in staat gesteld, zijn lezers bijdragen te verschaffen van mannen, die door eigen aanschouwing land en volk kennen. Iets wat zeker veel voor heeft. Toch vermindert dit allerminst de waarde van DIJKSTRA's arbeid.

Daar zijn toch menschen, die, al hebben zij een land en volk niet met eigen oogen gezien, door hun ernstige studie en levendige verbeeldingskracht er niet te min een zeer juist beeld van kunnen geven. Zoo ging het VERTH met Java en eens KANT met Londen, en zoo ook DIJKSTRA met onze Oost.

Het Februari-Nr. van dit Tijdschrift is ook weer bijzonder goed geslaagd.

Onder het opschrift JAVA geeft Ds. BAKKER een merkwaardige studie van de *Mahomedaanische Zedewet*. Onder SOMBA biedt Ds. WIELINGA ons een kijk in het innerlijk leven der menschen onder wie hij werkt, met zijn goed gestyld en interessant opstel: *Op huisbezoek*. Onder den titel *UIT MIJN CAMERA*, deelt Ds. DIJKSTRA tal van bijzonderheden op zendinggebied mee, waaronder het advies van Ds. H. PH. INGENWES om een Zelfstandige Zendingkerk, zeker niet het minst onze belangstelling verdient. De rubriek VOOR JONGELIEDEN, mede door DIJKSTRA geschreven, bevat diinaal 10, onder het opschrift: *Een Christenfabrikant in Japan*, het treffend verhaal van den invloed van een Christelijk karakter in de praktijk en 20, een mededeeling, die ook voor onze jongelieden, naar het mij voorkomt, belangrijk genoeg is, om haar hier over te nemen. Zij gaat over een CHRISTELIJK COMITÉ VOOR INDIË en luidt aldus:

"In October 1911 is opgericht een Vereeniging, genaamd 'het Christelijk Comité voor Indië'. Deze vereeniging, wier statuten zijn goedgekeurd bij Kon. besluit van 18 Dec. 11, stelt zich ten doel, de versterking van het Christelijk element onder de Europeesche bevolking van Nederl. Indië. Zij heeft ter bevordering van dit doel onder meer een Informatiebureau geopend tot het geven van inlichtingen aan Christelijke jongemannen, die in Indië een positie wenschen te zoeken. Tot directeur van dit Informatiebureau is benoemd de heer J. J. KNOON, te kerk aan het Ministerie van Koloniën.

Het Informatiebureau is gevestigd te DEN HAAG, Spul 254."

Het Zendingstijdschrift DE MACEDONIER verschijnt in maandelijkse afleveringen van 2 vbl. De prijs is f 3 — per jaar en voor kerke- raden en agenten van het Zendingblad f 4.40. Men tekenet in bij E. F. BOUWMAN, te GRONINGEN.

2. PROF. EMILE DOUMERGUE, *Calvin de Pré- dicateur van Genève*. Met vertol van den schrijver vertaald door Mr. J. C. RUTGERS, Kampen. — J. H. Kok. — 1909.

Na al de literatuur, die, kort vóór en na den gedachten van CALVIN's geboorte ten vorigen jare verscheen, is men geneigd, bij de aankondiging van nog weer een stuk: *Calvin- literatuur de verzuiging te slaken*: "men kan ook van het goede te veel krijgen."

Men zal die verzuiging echter terughouden indien men verneemt, dat dit boekje niet meer of minder is dan de rede, gehouden den 20 Juli 1909 in de Cattedraal van St. Pierre te Genève door PROF. DOUMERGUE en wel ter inwijding van het vierde eeuwfeest der geboorte van CALVIN. Het Comité te Genève had aan den jongsten levensbeschrijver van den Reformator opgedragen om op dien Juli-avond een beeld van Calvin voor te stellen. De keuze was zeker niet ongelukkig. In zijn mooien, echt Franschen stijl tekende toen de redenaar *Calvin als den prediker van Genève, kerkend, door zijn woord, de Gereformeerde ziel van de XVIe eeuw*. Deze tekening is zoo fijn als geestig.

Mij, RUTGERS, die de rede vertaalde op een wijze welke toont, dat zij *l'esprit de la langue* vat, heeft aanspraak op den dank harer landgenooten.

Men leze dit boekje van nog geen 40 bladzijden om zijn inzicht, maar ook om zijn stijl. Men kan er uit leeren hoe men "spreken" moet.

3. *Paedagogisch Tijdschrift voor het Christe- lijk Onderwijs*. G. M. Klemmek. — 1910. — Hilversum.

Dit tijdschrift onder redactie van de heeren K. VAN DER BERG, A. JONKMAN, J. TH. R. SCHREUDER en H. J. VAN WYLEN, met een flinken staf van medewerkers, is er in.

Een dat het er zoo spoedig, reeds bij den tweede jaargang, is gekomen, dankt het aan den eenigen arbeid, die er aan besteed wordt.

ENKRAEIA, Bond van Protestantisch Christe- lijke Drankbestrijdersverenigingen, hield den 25sten en 26sten Augustus j. zijn eerste Congres tegen het Alcoholisme.

In het sedert uitgegeven verslag van dit Congres vindt men bijeen wat daarop besproken en besloten is.

Kennismaking met dit verslag kan ik ten eerste aanbevelen. De onderwerpen verdienen de belangstelling van allen, die geroepen zijn zich met de sociaal-ethische vraag van de drank- bestrijding bezig te houden.

Ik wil er hier een kort overzicht van laten volgen.

In de morgenzitting: De stand der Christelijke drankbestrijding in Nederland en in het Buitenland door Ds. J. HENRI LEBERBOER.

De Heilige Schrift en de geheelonthouding, door Ds. D. V. KREYKEN.

Plaatselijke keuze in den vreemde en in ons Vaderland, door Mr. V. H. RUTGERS.

In de Afdeling: DE ALCOHOL EN HET KIND: Over de ervaring van Christelijke inrichtingen voor verwaarloosde kinderen ten opzichte van het alcoholisme, door M. VAN WIJHE.

Over het werk onder de kinderen, door Mev. K. W. Crommelin.

In de Afdeling: ZENDING EN ALCOHOL. Over drankbestrijding in de achterbuurten, door Mev. M. Ligtvoet.

Over een verbodswet voor Indië, door Ds. Joh. Rauw.

In de Afdeling: DRANKGEUCHT. Over Christelijke verpleging van dranksuchtigen, door Dr. C. J. C. Burkes.

Over de gevolgen der dranksucht in het nageslacht (degeneratie) zou gesproken zijn door Prof. Dr. L. Bouman, wiens referaat echter, wijl hij verhinderd was, werd voorgelezen door Dr. A. Dupont van Ermelo.

In de Afdeling: LEEGER EN VLOOT spraken Mev. M. M. Havelaar—Van Beek Calkoen over: De alcohol in de cantine, en de heer C. W. F. baron Mackay over: De alcohol op onze vloot.

Eindeflijk in de Avondzitting Dr. J. R. Sloten- maker de Bruine over: de Christelijk-Sociale beweging en het alcoholisme.

Naast *Het boek van den Alcohol* door A. DOW en Th. v. D. WOUTER. Amsterdam. S. L. van Looy 1904. Met een voorwoord van Prof. TALMA te Utrecht, — is dit *Verslag* een omnisbus boek voor wie zich ten onzent op de hoogte wil stellen van het drankvraagstuk. Een vraag- stuk waarover door hen, die er niet van op de hoogte zijn, nog altoos wordt gereclameerd als lippen zonder kop.

Verenigingsleven.

HET WERK DER BARMHARTIGHEID IN INDIË.

II.

Een in Indië hoogst bekend persoon en ook in Nederland lang geen onbekende is de heer Van der Steur, die het huis

Oranje-Nassau te Magelang leidt, dat als zooveel andere inrichtingen van liefdadigheid zeer klein begonnen is, maar waarin thans, na al de verbouwingen die noodig waren in den loop der jaren, 400 kinderen kunnen opgenomen worden.

Voor het eerst werd met het opnemen van kinderen in het Militair Tehuis begonnen in 1893, toen op eens een koloniaal voor den heer Van der Steur stond met de mededeeling, dat hij nu een middel gevonden had om te sien of Van der Steur's Christendom echt was. Een onlangs gestorven sergeant had een vrouw met vier kinderen achtergelaten. Nam Van der Steur die in huis, dan zou de bezoeker respect voor hem hebben.

Nu, Van der Steur's Christendom bleek echt. Niet alleen door de opname van die vrouw met vier kinderen, want dergelijke gevallen zijn hem telkens overkomen, en het Militair Tehuis te Magelang, op den duur tot "Inrichting van den heer Van der Steur" geworden, heeft een ruim arbeidsveld gevonden vooral in de kringen der militairen, waar de zedelijke toevanden, zooals bekend is, van dien aard zijn, dat er geregeld door heel wat onverzorgde kinderen zijn, die de hulp van de hand der Christelijke barmhartigheid dringend noodig hebben.

In het jaarverslag over 1904 komt een lange lijst voor van verpleegden, die in betrekkingen geplaatst zijn. 14 meisjes waren toen gehuwd en 86 kinderen teruggekomen door de familie, die weer voor hen kon zorgen. Op 10 Juli waren 856 kinderen ingeschreven in het stamboek, waarvan er 423 weer "waren afgeleverd aan de maatschappij".

Eigenaardig schrijft de heer Van der Steur in zijn verslag over 1908: "Er wordt veel gesproken over armenzorg, over weezenzorg en zorg van verlaten kinderen en ik ben heel dankbaar voor wat geschiedt, dankbaar voor de subsidie van f 28000 per jaar, maar niet voldoende. Ik mag niet meer hebben dan 350 kinderen, zijnde 1/2 voor de Staat 1/2 voor de particuliere liefdadigheid, berekend op f 120 per jaar en per kind. De f 120 is niet genoeg meer, ik kan er niet meer mee komen, doordat ik veel geld uitgeef voor extra onderwijs en voor kinderen op de K. W. S., bij den Tuinbouwens, voor den Postcurius enz. Nu is dat nog niet zoo heel erg, want ik ben er ook dit jaar door Gods goedheid weer gekomen. Maar in het jaar 1906 ben ik gaan zondigen tegen die bepaling en heb ik meer opgenomen. Toen is goedgevonden en verstaan, dat ik er 400 mocht opnemen, maar dat de subsidie niet verhoogd zou worden. Edoch, nu heb ik weer gezondigd en heb er weer meer dan 400. Ik zal nu maar weer eertlijk opblijven en het zeggen, dat ik er 434 heb. Dat mag niet. De Resident moet er op letten, maar ik heb het gedaan zonder den Resident. De boeken waarin die kinderen ingeschreven zijn, werden niet door den Resident geteekend, want ik liet zo niet sies, ik bood ze niet ter teekening aan."

"De bepaling van beperking van het aantal kinderen, is alleen gemaakt om mij, den bandeloosen vrijbuiters, aan banden te leggen en dat heb ik wel noodig; maar Excellentie, ik heb U, maak den band waaraan zij mij legt, van elastiak, dat is ten minste rekbaar. Een rekbaar moet de band wezen, want er is vreesdheid in tegenover het kind, dat als hulpbehoevende wees achter blijft in de kamping, het niet te mogen helpen."

In dit overzicht mag voorts niet vergeten worden het

Leger des Heils, dat in meniglei opzicht natuurlijk niet onze sympathie hebben kan, maar welk arbeid ten nutte der maatschappij toch gewaardeerd moet worden. Het werkt voornamelijk op Midden-Java en heeft Semarang als hoofdkwartier. Daar bevindt zich ook een inrichting voor zieke en

behoefte Javanen, waar gemiddeld 225 verpleegden worden verzorgd, die behoren tot de ongelukkigsten der bevolking.

Aan deze inrichting is een geneesheer van het Leger des Heils verbonden, die een oog- specialiteit is en als zodanig een uitgebreide praktijk en veel succes heeft. In drie maanden tijds werden 168 patiënten behandeld in 2330 bezoeken, en 29 patiënten met 79 operaties.

Te Pati heeft het Leger des Heils een Tehuis voor verwaarloosde Javaansche meisjes, die op den weg zijn om uitgeworpen te worden uit de maatschappij. Ook in ander opzicht breidt de arbeid zich gaandeweg uit; de laatste statistieken vermelden, dat werkzaam zijn 55 officieren en 15 korpsen; er zijn 17 buitenposten.

Het is de bedoeling, in de naaste toekomst koloniën voor lijders aan lepra op te richten en tehuizen voor misdadige en verwaarloosde kind- ren, die, zooals boven reeds werd opgemerkt, in Indië, en vooral op Java, in zoo grooten getale aanwezig zijn.

Zoo de rij der huizen van barmhartigheid rond gaande, komen we thans aan de hand van onzen papieren gids aan bij het

Ziekenhuis te Poerwodadi.

Een hongersnood, gevolgd door cholera en buisziekte, door welke in 1901 een deel der residentie Semarang geteisterd werd, gaf aanleiding tot de vorming van het "Semarang- Comité voor zieke en behoevende inlanders".

Hetwelk in het brandpunt van het geteisterde district, te Poerwodadi in de afdeling Grobogan, een ziekeninrichting oprichtte, hetwelk nu het einde van den nood bestendigd werd.

Wel werd na eenigen tijd het Semarang- comité opgeheven, maar het ziekenhuis bleef bestaan en ging weldra over aan de Salatiga- zending, wier zendelingen het thans in stand houden. Behalve een geneesheer-directeur, den heer Dr. S. v. d. Leij, — die het ziekenhuis gedurende den overgangstijd geheel belangeloos gaande hield — heeft het twee Europeesche zusters, drie inlandsche hulpgeneeskundigen en verschillende helpers, helpers en bedienden.

Onder leiding van den geneesheer-directeur staan voorts nog een inlandsche vrouwvrouw te Poerwodadi en een te Kaliijet, waar ook een hulpgeneeskundige is.

In de kort geleden vernieuwde of verbouwde hospitaalggebouwen werden in 1907 gemiddeld 115 patiënten per dag verpleegd. De kosten worden ten deele door een regeeringsubsidie gedekt, maar plm. f 4000 moet uit particuliere bijdragen komen.

Reeds even noemden we Salatiga. Daar bevindt zich de bekende

Witte Kruis-Kolonie bij Salatiga, een van de stichtingen, die, evenals het zieken- huis te Poerwodadi, haar ontstaan te danken hebben aan de groote ellende, waardoor de omgeving van Semarang en Depok in 1900, 1901 en 1902 getroffen werd. De Europeanen aldaar brachten veel geld bijeen tot leniging van den nood der Javanen en verzochten den heer Van Emmerik, dijnits aan het Leger des Heils daar ter plaatse verbonden, zich met de medeeling te belasten. Deze aanvaarde die taak en maakte zich op den duur los van het Leger des Heils. Hij ging bij zijn arbeid uit van de gedachte, dat de menschen, die verpleegd werden, daar iets voor moesten doen; dat ze moesten werken. Daarom stuurde hij het er op aan, dat een eigen terrein verkregen werd, hetwelk door de verpleegden bearbeid kon worden. Zijn pogingen werden met goed gevolg bekroond, want de stichting kreeg tot haar beschikking een stuk land boven Salatiga, dat even waterarm was. Toch, hoewel eigen kapitaal, om de be- arbeidings aan te pakken zoals het hoort, ontbrak, veel misgawes ontstond en veel last van droogte en vliegende insecten van kwaad soort onder- vonden werd, kreeg de kolonie het zoover, dat zij vermoedelijk in de naaste toekomst zich zelf zal vermoedigen.

In 1906 schreef de heer Van Emmerik over den omvang van de kolonie dit: Het gemiddeld aantal zielen op de kolonie bedroeg gedurende het afgelopen jaar 300. Op einde December was het aantal 293, nl. 53 mannen, 89 vrouwen, 83 jongens en 68 meisjes. Onder dit aantal van 293 bevonden zich 5 blinden en eenige half- blinden, 10 dooven en doolstommen, 3 krank- stigen, 3 lammen, verscheidene kreupelen en een dertigtal zwakken, afgeleiden of door vroeger opiumgebruik geknakt.

Hieraan zij nog toegevoegd, dat in de laatste jaren van uit deze Salatiga kolonie kolonisatie van Midden-Celebes beproefd is geworden, van welke men goede verwachtingen had en die, naar zich laat aanzien — het werk daar is te jong om er thans reeds meer van te zeggen — het gewenschte resultaat zal opleveren.

Officiële Berichten.

Het adres van de Geref. Kerk te Oosterbeek is voortaan: J. van Guldering, scriba van den kerkeraad.

Na afgelegd praeparatoir examen is door de classis Zwolle in hare vergadering van 3 Febr. j. l. de heer E. W. H. Brauer, Theol. cand. der Vrije Universiteit, beroepbaar gesteld in de Geref. Kerken. Adres: 35 Ebbingestraat 10, Kampen.

Korte notulen der vergadering van de kerken der classis Woerden, gehouden te Alphen, op Donderdag 10 Februari 1910.

Namens de roepende kerk opent Ds. Gunst de vergadering. Z.E.W. verzoekt de vergadering te zingen Psalm 84:3; leest Psalm 84 en gaat daarna voor in den gebede.

Daar van Hulstey rapporteert namens de commissie, die de Credentiaal nazag, dat er geen instructien zijn. Aan 66a diaken wordt keurstem verleend. Een der bps predikanten is door ongesteldheid verhinderd.

Het Moderamen wordt aldus saamgesteld; praeses Ds. de Vries, assessor Ds. Warmenhoven en scriba Ds. Elshove.

De notulen worden gelezen en na eenige bespreking goedgekeurd. Een verzoek, om terug te komen op een op de vorige vergadering uitgesproken oordeel zal later in behandeling genomen worden.

Het onderzoek naar art. 41 D.K.O. geeft aanleiding tot eenige besprekingen over het vaststellen van een sluitingsuur, over het percentage in de cl. onkosten, over de gedrags- lijn, die gevolgd moet worden bij tuchttoefening, om welke laatste zaak te regelen een commissie benoemd wordt.

Rapporten. Ds. Schoemakers rapporteert over de Zending en wel over twee vergaderingen, die Deputaten gehouden hebben den 19en Aug. 1909 en den 30en Jan. 1910, in welke bijeen van Ds. Neteinbos werden gelezen en behandeld. Besloten wordt, dat 't

gedrukte verslag van den Zendingbond in Indië zal gekocht worden.

Namens de kerk van Bodegraven rapporteert br. Bol over den toestand der Zendingsskas. Na eenige discussie wordt Ds. Gunst dank gezegd voor zijn uitnemend beheer.

Br. Baart rapporteert over de vraag, of niet samenwerking kan verkregen worden tusschen de Diaconien tot de verpleging van behoeftigen in Stichtingen van barmhartigheid. B-sloten wordt, dat deputaten zullen gecontinueerd worden met opdracht een schema van samenwerking op de volgende vergadering in te dienen.

Vacaturebeurten: Zevenhoven. Maart Ds. Schoemakers (a b), April Ds. Brouwer (a b), Mei Ds. Warmenhoven (a b);

Noorden. Ds. de Vries (a b), Ds. v. Dijk (a b), Ds. Fleurke (a b);

Waarder. Ds. Gunst (a b), Ds. v. d. Heijden (a b), Ds. Elshove (a b);

Nieuwkoop. Maart Ds. v. d. Vost (a b), April Ds. Elzinga (a b), Mei Ds. Brouwer (a b), Ds. Warmenhoven (a b);

Ds. Elshove rapporteert over den toestand in een der kerken. Na langdurige bespreking wor- den drie genabuurde kerken aangewezen, om aan den betrokken kerkeraad advies te geven.

Aan Ds. J. F. van Hulstey, pred. te Waarder, wordt acte van ootlag verleend wegens zijn vertrek naar de kerk van Tet Neuren.

B-sloten wordt, dat de attesten van in de Classis inkomende predikanten zoo noodig, over- eenkomstig 't besluit der Synode van Utrecht, door 2 genabuurde kerken zullen worden ge- approbeer, met dien verstande, dat als gena- buurde kerken worden beschouwd de 't dichtst bij de belanghebbende kerk gelegen kerken. In Hand- en jaarboekje: zal dat besluit gepubli- ceerd worden.

Roepende kerk voor de volgende vergadering, D. V. op een Woensdag in Mei te houden, zal zijn Woubroge.

De Praeses sluit de vergadering en gaat in dankzegging voor.

Namens de Classis P. WARMENHOVEN, Ass.

Buitenland

Noorwegen. Strijd voor de vrijheid der Kerk.

Het streven om de Kerk vrijheid en zelf- standigheid te geven, heeft in Noorwegen tot het formieren van een afzonderlijke staatkundige partij geleid. Reeds van 1850 af heeft men hiervoor gearbeid, zonder tot het doel te kunnen gesaken. Wanneer de verkiezingen voor de "Storting" aan de orde waren, werd in de programma's der partijen met geen woord van de Kerk geref. Dit zal nu anders worden. Men zal in de Storting voortaan moeten rekenen met een politieke partij van 20 leden, die voor de zelfstandigheid van de Lutherse Kerk in Noorwegen in het krijt treden wil.

Deze nieuwe partij is samengesteld zowel uit Conservatieven, die wij in Nederland Christelijk- Historischen of Anti-revolutionairen zouden noemen, als uit "vrijzinnigen der linkerzijde"; de conservatieven hebben nu met die "vrij- zinnigen" de meerderheid op de socialist en de "seconsolideerde linkerzijde" (in Nederland zou men deze "vrijzinnig democraten" noemen), die gemeenlijk met de socialisten samegaan.

Er zijn voornamelijk twee zaken die het tot stand komen van een partij, welke de vrijmaking van de Kerk beoogt, hebben bevorderd. In de eerste plaats is door de regering met mede- werking van de volksvertegenwoordiging (Storting) een wet doorgedreven, volgens welke elk huwelijik kan ontbonden worden, wanneer de beide echtelieden dit verlangen. De Minister van Justitie beoogde in het parlement, dat men menschen die niet meer samen wilden leven, niet daartoe dwingen mocht. De oppositie van conservatieve zijde tegen het wetsontwerp was zwak. Daarna zag men in, dat men niet had ingedacht welke consequentien uit deze wet zouden voortvloeien; immers men kan volgens deze wet een soort van huwelijik op proef voor 200 en zooveel jaren aangaan. In 1910 is deze wet in werking getreden; men hoopt dat de slechte gevolgen van de nieuwe wet zoodanig in het oog zullen springen, dat men haar weldra weer zal veranderen. Maar de Kerk kan in deze niets doen; zij is al te zeer onder de macht van den Staat gekomen.

Ten tweede heeft het tegenwoordige radicale ministerie een verordening uitgevaardigd, volgens welke de Lutherse predikanten verplicht zijn openlijk bevestigingsplechtigheden te leiden, waarbij de liken verbrand worden. En dit niettegenstaande kerkelijke autoriteiten zich beest daartegen hadden verklaard, toen hun advies daarover was gevraagd. Bij het vraagstuk over de echtscheiding werd geen advies aan mannen der Kerk gevraagd. Wel kwam in de dagen der beraadslaging de "Kerkcommissie" saam, om te handelen over het sluiten van huwelijken, hetgeen tot de competentie van het departement voor den eeredienst behoort, terwijl de echtscheiding bij dat van justitie gevoegd is. De "Kerkcommissie" verzoekt om ook het vraagstuk der echtscheiding te mogen behan- deln. Maar tevergeefs. En nu is deze Kerk- commissie nog wel door deze radicale regering in het leven geroepen, om voor de meest brandende vragen in rake de Kerk een zodanige oplossing te vinden, dat de beweging om de Kerk tot zelfstandigheid te brengen, daardoor verlamd werd.

Men kan zich nu voorstellen dat onder deze om- standigheden, zij die nog hart hebben voor hunne Kerk, overgingen tot het vormen van een staatkundige partij, om langs dien weg de over- heersching van den Staat over de Kerk te doen ophouden.

Men kan er echter op rekenen, dat de staatkundige partij die de vrijmaking der Kerk in haar banier schreef, op veel tegenstand stuiten zal. Men heeft in Noorwegen vrijdenkers en de leidende staatslieden in dit land schijnen van hun zuurdeem niet vrij, die het Christendom be- schouwen als een "Kulturfactor." Daarom behoort de Kerk geen zelfstandigheid te hebben, zij heeft slechts te dienen, totdat de beschaving zoover gevorderd is, dat het Christendom als overbodig kan verdwijnen. Dan zijn er liberale of moderne theologen, die het in den grond met de vrijdenkers eens zijn, dat de Kerk aan den Staat onderworpen behoort te zijn, al menen zij dat de Kerk nooit overbodig worden zal. Daarbij komt dat de staatkundige leiders willen, dat de volksvertegen- woordiging het zeggenschap over de Kerk zal blijven behouden.

Maar er zijn nog andere tegenstanders, wier invloed en kracht men niet gering moet schatten. Het zijn de mannen van de inwendige Zending, die een "Gemeentefaculteit" in het leven roepen. Deze hopen langzamerhand alles te kunnen doen wat de roeping der Kerk is, om aldus de Kerk

overbodig te maken. Het spreekt van zelf dat deze mannen weinig gevoelen voor een vrije Kerk. Wanneer zij zich konden vereenigen met hen die de staatskerk niet kunnen prijsgeven, maar haar tot vrijheid zoeken te brengen, zou er voor Noorwegen veel gewonnen zijn.

Gemengd Nieuws.

De verkiezingsstrijd was in Engeland de laatste weken buitengewoon heftig. Een Anglicaanse predikant te Woolwich maakte in zijn blidschap over de overwinning van den candidaat der Tories bekend, dat op den volgende Zondag een dank- stond zou gehouden worden, om den almachtigen God te danken voor de hoognoedige bevrijding van Woolwich uit de handen van socialist en sabbathbrekers. Men zou viermaal daarbij com- muniëren en in plaats van de gewone gezangen zou het Te Deum aangeheven worden. Deze aankondiging verwekte natuurlijk algemeen ontrouwen, vooral daar de candidaat die het onderspit delfde, geen beslist sociaal-democraat was, maar tot de onafhankelijke arbeiderspartij behoorde. De bis- chop bemoeide zich met de zaak en verklaarde openlijk, dat hij de houding van den predikant afkeurde; ook liet hij deren beloven van alle demonstratie af te zien, om den volgende Zondag een gewone Godsdiensttoefening te houden. Maar daarop hielden den volgende Zondag de arbeiders een demonstratie. Voor den aanvang der Gods- diensttoefening namen 150 leden der arbeiderspartij vóór in de kerk plaats, en toen de predikant zijn leerrede wilde beginnen, stonden zij allen op en gaven tekenen op, staken portretten van den niet- gekozen candidaat op hunne borst en trokken zwiingend de kerk uit. Denkelijk wordt de predi- kant naar een andere gemeente verplaatst. In de kerken der dissenteren heeft men nog meer dan in de Episcopale kerk voor staatkundige doeleinden propaganda gemaakt.

WINCKEL.

Voort Kinderen.

BERGOPWAARTS. XVIII.

HET KINDE.

Niet langs een gemakkelijken weg — we zagen het — was Linnaeus zoo hoog gestegen. Hij had een moeilijke jeugd gehad, veel moeten onthouden, en toch hard werken. Daarbij had hij zich nooit ontzien, maar ontzaglijk veel gearbeid, zooveel tijd en kracht hem maar toelieten, dankbaar erkennende den zegen, dien God hem had geschonken.

Misschien echter had onze geleerde wel wat al te veel van zijn krachten geveerd. Althans, toen hij een jaar of wat over de zestig was, begon hij zeer af te nemen; hij was vroeg verouderd. Hijzelf begon dit ook te bespeuren, en hoe moeilijk het hem ook viel, toch was hij zoo wijs om zich langzamerhand aan het onder- wijs op de hogeschool te onttrekken.

Trouwens reeds lang had hij bij dat werk een voortreffelijke hulp gevonden in zijn zoon Carl, dien we reeds eens ontmoet hebben. Er waren in het gezin meer kinderen geboren, zonen en dochters, doch ten slotte bleef van de broers Karel of Carl alleen over. Hij was iemand van groot verstand, al jong zeer knap, en een even groot liefhebber van de plantkunde als zijn beroemde vader. Zoo kwam het, dat de zoon reeds op zijn achtteende jaar dien vader als hulp werd toegevoegd, met den titel van *demonstrator*, dus zooveel als uitlegger. Later volgde Carl zijn vader als hoogleraar op.

Op sekeren dag zat Linnaeus, thans een grijsaard reeds, in zijn studeerkamer een brief te schrijven aan zijn hooggejaarden schoo- nader Dr. Moræus. 't Schrijven vloote echter niet zoo meer als vroeger, en toen hij het adres op de brief zetten zou, zat hij eerst een poos in gedachten. Een verdrietige trek kwam op zijn nog altijd innemend gelaat. Mistrooitig en hoofd- schuddend wierp hij eindelijk zijn gansepe- neer, stapte zijn kamer uit en ging naar de huiskamer waar zijn echtgenoot zich bevond.

"Och Sara," sprak Linnaeus, met wat doff- stem, "hoe heet uw vader ook weer?"

"Maar lieve man," riep Sara verbaasd, "dat weet ge toch wel. Hij